

KVALITETNA KOMUNIKACIJA S UČENICIMA I JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Prof. dr. sc. Karol Visinko
Odsjek za kroatistiku
Filozofski fakultet u Rijeci
kvisinko@ffri.uniri.hr

Čovjek se po besjedi poznaje.

Tri dana nemoj čitati knjige i tvoje će riječi izgubiti ljepotu.

Kaži mi što čitaš, kazat ću ti tko si!

- jezično izražavanje → nužno, važno i vrijedno u životu svakog čovjeka

- kompetencija komunikacije na materinskome jeziku

kroskurikulski

1.

- neposredna komunikacija – susret čovjeka s čovjekom

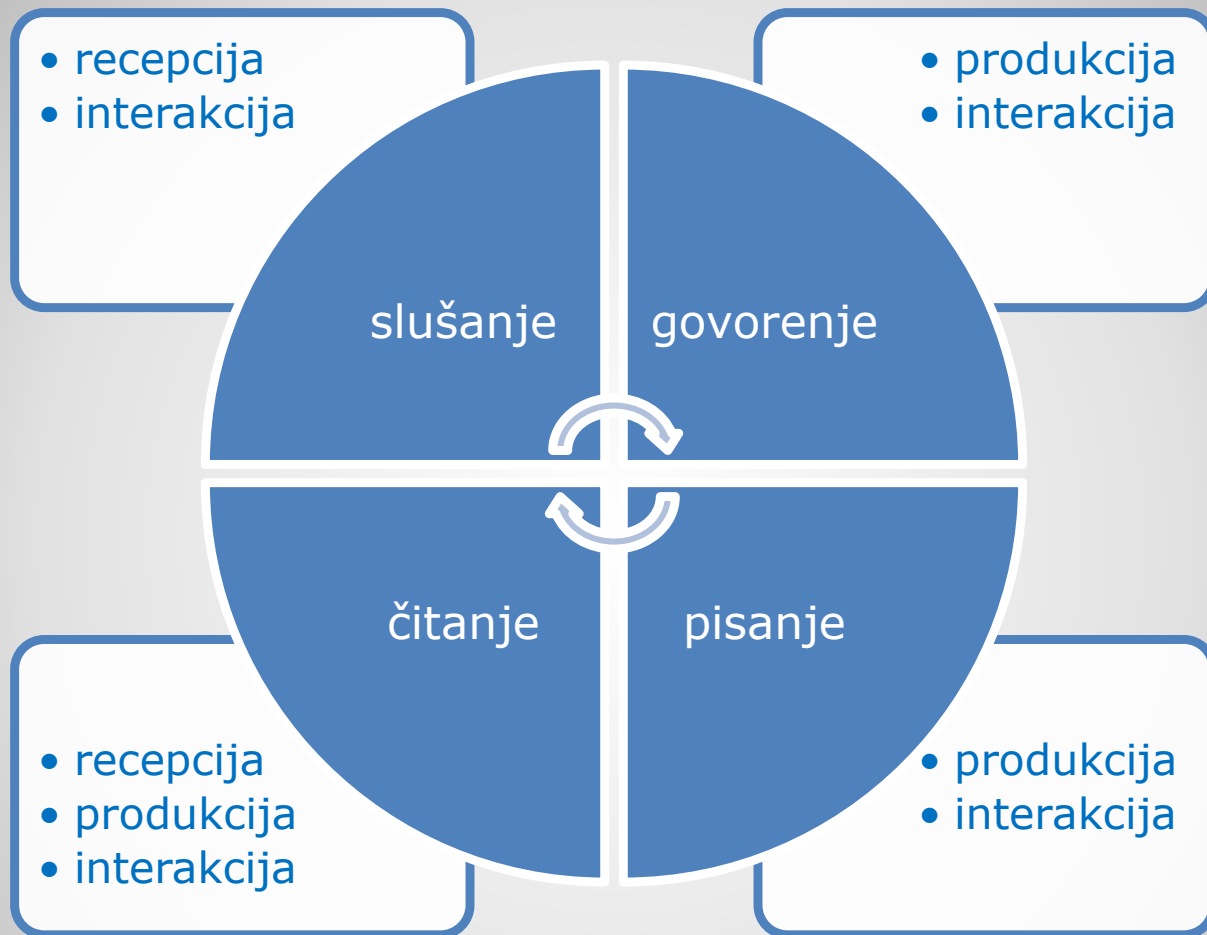

- obvezni sadržaji učenja i poučavanja obogaćuju se i oplemenjuju – pjesma, priča, igra, slika, razgovor

potpuniji komunikacijski čin
(izražavanje sebe, bolje međusobno upoznavanje)

2.

JEZIČNE DJELATNOSTI

SLUŠANJE

- u različitim interakcijama
- sudjelovanje u promjenjivim uvjetima komunikacijske prakse
- slušni predlošci tijekom poučavanja, učenja; vježbi i ispita
- slušanje umjetničke riječi

kultura slušanja

GOVORENJE

- izražavanje misli, stavova, doživljaja i osjećaja
- odgovaranje na različite upite izvanjskoga svijeta
- postavljanje pitanja
- subjektivno i objektivno izražavanje
- razgovaranje
- konvencionalni govor

kultura govorenja

JEZIČNE DJELATNOSTI

ČITANJE

- jednostavnih, složenijih i vrlo složenih tekstova različite vrste, poznatih i nepoznatih
- tečno čitanje, primjerene brzine, s razumijevanjem i sa sigurnošću
- zainteresiranost za knjigu i ostale izvore (tradicionalne i elektroničke)
- samostalnost u izboru tekstova i čitanju
- samostalnost u radu na tekstu (pretraživanje, prikupljanje i procesiranje podataka)

kultura čitanja

PISANJE

- prepisivanje odabranih tekstova (dijelova, ulomaka i cjelina)
- dopunjavanje i dovršavanje zadanih tekstova
- sastavljanje različitih oblika jezičnoga izražavanja (na zadanu temu i po izboru)

pripovijedanje
opisivanje
dopisivanje
raspravljavanje
upućivanje

kultura pisanja

JEZIČNE DJELATNOSTI

- **komunikacijsko–funkcionalni pristup** → poveznica sa stvarnim životom (izborom aktualiziramo) - u skladu s doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika – mreža komunikacijskih odnosa: tijekom pripremanja; tijekom izvedbe; nakon izvedbe
- **kulturološki pristup** → upućuje u razumijevanje mnogih materijalnih i duhovnih vrijednosti života i svijeta u središtu kojih je čovjek – osvješćivanje kompleksnosti komunikacijske prakse u osobnom i javnom životu
- **spoznajni pristup** → iskustvom, mišljenjem i osjećajima aktiviraju se postojeće spoznaje, nadograđuju se, otkrivaju se nove spoznaje; prema potrebi se dopunjuju i/ili mijenjaju

odgojne vrijednosti

3.

PRISTUPI ODABRANIM SADRŽAJIMA

- književni odgoj i obrazovanje ↓
odgoj i obrazovanje za umjetnost
↓
Dobro, Istinito, Lijepo (za čovjeka)
- čitanje i slušanje književnih tekstova ↓
razvijanje osjetljivosti za umjetničku riječ
↓
utječe na razvijanje jezičnoga izražavanja
↓
utječe na svekoliku komunikacijsku praksu

3.

Bog stvara pjesnike da preporodi čovječanstvo.

- poetsko govorenje – ne odnosi se samo na poeziju

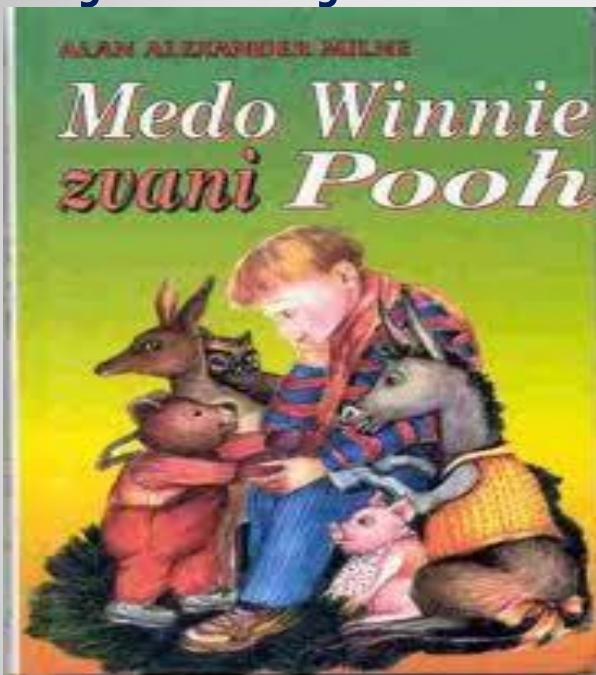
priča, basna, bajka; biblijska prispodoba; ulomak iz nekog većeg djela, dramska replika; anegdota, crtica; slikovito prikazivanje pojave, osobe, predmeta; sitni govornički oblici (poslovice, pitalice, zagonetke, brojalice, blagoslovi)

- uvodni dio / motivacija – doživljajno–spoznajna motivacija
- završni dio / sinteza

Interpretativno čitanje i poetsko govorenje
sebi, drugima i za druge

Primjeri za razrednu nastavu

Zajedništvo –
prijateljstvo i ljubav

Odnos prema životu i
društvu - vrijednosti

Što ste naučili družeći se s Winnijem / Pinocchijom? Što ste naučili od Zrikavca?

PAUN I SOKOL

Rugao se paun sokolu:

– Ja se oblačim kao kralj, a tvoje je ruho sirotinjsko. Usporedi samo naše perje: moje je otmjeno i blistavo, tvoje jedno i neugledno.

Sokol mu odgovori:

– E, moj paune. U ovom sirotinjskom ruhu mi sokoli letimo u nebeske visine i klikćemo blizu zvijezda, a vi paunovi u svome kraljevskom ruhu gacate među kokošima i mašete krilima na zemlji.

Hrvatska narodna basna

Ljudsko–pravna i
društvena vrijednost

Razgovaramo o značenju
izraza:

Sokole moj!

Šepuri se kao paun.

Razmislimo: „*sokoli lete u
nebeske visine i klikću
blizu zvijezda*”.

SIJAČ SREĆE

Jednoga dana vidješe dječaci nekoga, neobičnog starca kako ide ulicom s velikom košarom ispod miške, prepunom blistavih zvijezda. Laganim zamahom ruke on bi s vremena na vrijeme zagrabio iz košare i zavitlao oko sebe kao da sije. Tada bi mnoštvo prekrasnih zvjezdica zalepršalo oko njega poput jata krijesnica.

– Što to radite? – upitaše ga dječaci goreći od znatiželje.

– Sijem sreću! – odgovori starac i mirno nastavi svoj posao dok su mu se među prstima caklili predivni dragulji iz kojih su dječake gledale tople dugine boje poput sunčanih očiju.

Zadivljeni tom ljepotom mališani smjesta pojuriše da uhvate sreću, ali uzalud. I oni najhitriji i najokretniji ostajali bi praznih ruku.

– Zalud je to što činite – osvrnuo se tajanstveni starac. – Tako je nikad nećete uloviti!

– Zašto? – upitaše začuđeni dječaci. Nasmiješivši se, starac tiho prozbori:

– Onaj tko grabi rukama prema sebi, nikad neće uhvatiti sreću. Tek kad se naučite sijati radost i ljepotu oko sebe, bit ćete pozvani na njezinu žetvu. Sreća se uzima raširenih ruku.

Božidar Prosenjak

Odnos prema sebi i prema drugome

Što je sreća?

Što čovjeka čini sretnim?

Kako usrećiti samoga sebe?

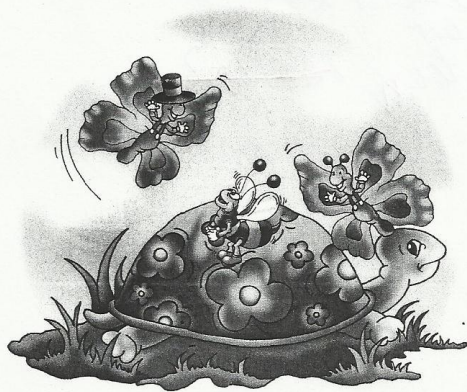
Kako usrećiti bližnjega?

***

Kad naučimo sijati radost i ljepotu oko sebe, bit ćemo pozvani na njezinu žetvu.

KORNJAČIN NOVI OKLOP

Jednoj je kornjači dosadio njezin oklop. Otišla je slikaru da joj ga oboji. On joj je na leđima naslikao ružičasto cvijeće.

No, tada su na njezin oklop počeli slijetati leptiri. I pčele su veselo zujale oko nje.

U početku je to kornjači bilo drago, ali već nakon dva-tri sata dosadilo joj je.

Srećom, nebo je bilo puno oblaka i počela je padati kiša. Oprala je sve cvijeće s kornjačina oklopa. Tako je kornjača bila ponovno zadovoljna.

Željka Horvat-Vukelja

Identitet u društvu

Što znači da je kornjači dosadio njezin oklop? Kako se u tim trenutcima osjećala, o čemu je razmišljala?

Što je ubrzo shvatila?

***

Jesi li katkad nezadovoljan sobom i onime što imaš? Što je tada dobro učiniti?

Primjeri za predmetnu nastavu

Priče

- Božidar Prosenjak, slikovnice npr. *Legende o sv. Nikoli*; zbirka priča *Sijač sreće*
- Stjepan Lice, zbirke priča
- Nada Zidar–Bogadi, zbirke *Sretni cvrčak* i *Kiša je moja prijateljica*
- Mira Šincek, zbirke *Djetinjstvo na dlanu ljubavi*, *Pričuljci*

Pjesme

- Zvonimir Balog, *Pusa od Krampusu*
- Stanislav Femenić, *Kada vas volim*
- Pajo Kanižaj, *Čudo u djetetu*
- Anto Gardaš, *Ljepši će postati svijet*
- Izbor iz poezije Dobriše Cesarića (npr. *Slap*, *Tišina*, *Večernja pjesma*), Tina Ujevića (npr. *Ptići*, *Dažd*)

Priče i pjesme za mlađe i starije učenike osnovne škole

- Jagoda Truhelka, *U carstvu duše* (27 poučnih pisama)
- Ivana Brlić-Mažuranić, *Kako je Potjeh tražio istinu*
- Božidar Prosenjak, *Šetnja sa Starcem*
- Marin Držić, *Dundo Maroje* (ulomak o ljudima nazbilj i ljudima nahvao)
- Janko Leskovar, *Misao na vječnost*
- Na mnoge primjere upućuje knjiga *Književnost i duhovnost* (Matija Grgat, 2012)
- Poslužiti mogu navodi iz knjige *Taj hrvatski!* (1992)

- Vladimir Nazor, *Sanje*
- Silvije Strahimir Kranjčević, *Mojsije, Zapad Sunca, Zadnji Adam*
- Antun Branko Šimić, *Blagoslov, Mi, Nađeni Bog, Rukovanje, Smrt, Mi smo se sreli na zvijezdi, Bog i gradsko popodne*
- Josip Pupačić, *Povratak u djetinjstvo, Moj Bog, Molitva zemlji*
- Nikola Šop, *Molitva da svi imaju posla, Kuda bih vodio Isusa, Isus čita novine*
- Tito Bilopavlović, *Molitva kruhu*
- Luko Paljetak, *Svadbe*

Tekstovi za starije osnovce i srednjoškolce

- *Mudrost je stablo koje u srcu raste, a na jeziku donosi plodove.*
- *Uši su majka razgovora.*
- *Tko je savijen nad knjigom, taj uspravno hoda.*
- *Ako nije zapisano sve što se dogodilo, kao da se nije ni dogodilo, a sve što je zapisano, ako nije pročitano, kao da nije ni zapisano.*

Poslovično blago o jezičnim djelatnostima

Literatura

- Cerovac, Krešimir. 2013. *Transdisciplinarni pristup učenju i istraživanju na sveučilištu*. (Metodički ogledi)
- Guberina, Petar. 1952. /1967. *Zvuk i pokret u jeziku: Problemi ljudskog izraza*.
- Selak, Ante (priredio). 1992. *Taj, hrvatski!*
- Staiger, Emil. 1996. *Temeljni pojmovi poetike*.
- Šabić, Ana Gabrijele. 1991. *Učenik i lirika*.
- Škarić, Ivo. 1988. *U potrazi za izgubljenim govorom*.
- Škarić, Ivo. 2000. *Temeljci suvremenog govorništva*.
- Visinko, Karol. 2009. *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*.
- Visinko, Karol. 2010. *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika. Pisanje*.
- Visinko, Karol. 2014. *Čitanje – poučavanje i učenje*.
- Visinko, Karol. 2018. *Zvona zvone jer su potezana. Primjena poslovice u nastavi hrvatskoga jezika, jezičnoga izražavanja i književnosti*.

Hvala
ti
gdje
čuo
i
gdje
ne
čuo!